

Mediteranski korijeni filozofije

Uz temu

Na pragu 50. obljetnice svojega postojanja, Hrvatsko filozofsko društvo, zajedno s Odsjekom za filozofiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, pokrenulo je novi znanstveni skup, i to u Splitu.

Zašto u Splitu?

Ovaj drevni dvomilenijski grad, antičkih rimskih korijena, sveučilišni, znanstveni i kulturni centar hrvatskog Mediterana, tek je nedavno osnovao Filozofski fakultet na svojem Sveučilištu, te na njemu pokrenuo studij filozofije. Ovaj simpozij, filozofski i interdisciplinarni, s primjerenom temom, u velikoj će mjeri, vjerujemo, doprinijeti razvoju filozofskog života i šire, uzevši poticajne duhovne atmosfere u našoj sredini, poglavito ako se ispune naša nadanja da skup preraste u tradicionalni i međunarodni susret filozofa i stručnjaka iz srodnih disciplina iz različitih mediteranskih zemalja i s Mediteranom kao svojom temeljnom preokupacijom.

Zašto tema: Mediteranski korijeni filozofije?

Mediteran je kolijevka zapadno-europske filozofije i znanosti koja, zajedno s također mediteranskim naslijeđem hebrejsko-kršćanske religijske tradicije udara temelje zapadnoeuropske kulture i civilizacije. Zapadna filozofija i znanost započinju svoj povijesni razvoj početkom 6. st. pr. Kr. na istočnoj obali Mediterana, u maolazijskim grčkim kolonijama Miletu i Efezu, te obližnjim otocima, potom se širi do Eleje i Sicilije da bi svoj vrhunac postigla u Ateni, jednom od središta antičkog Mediterana. Daljnji razvoj antičke filozofije, od helenizma do srednjovjekovne epohe, preko novih središta filozofske misli Aleksandrije, Antiohije, Kartage i Rima također je sudbinski vezan za Mediteran. Stvaranje, sukobljavanje i međusobno prožimanje mediteranskih kultura, specifični mediteranski multikulturalizam dao je bitno obilježje daljnjem razvoju filozofije Zapada. Grčka i rimska antika, helenističko-rimsko naslijeđe, Bizant, orijentalne arapske tradicije, uz pečat nove islamske religije stapaju se u islamsko arapsku srednjovjekovnu filozofiju, kulturu i civilizaciju. Bizantinci su grčku filozofiju prenijeli Arapima, a oni, posredstvom križarskih ratova, preko svojih vodećih filozofa, Avicene, Averroësa, Ibn Halduna, vratili Europi u njoj već zaboravljeno naslijeđe Aristotelove filozofije. To su samo neke od početnih premisa i mogućih naputaka za tematiziranje sadržaja simpozija *Mediteranski korijeni filozofije*. Dakako ne i jedini.

Sljedeći aspekt koji ulazi u tematski okvir simpozija odnosi se na utemeljenje hrvatske filozofije, koja se, kako u svojim počecima, tako i u najsajnijim

vrhuncima, korijeni u mediteranskom dijelu svojega višeregionalnoga kulturnog identiteta. Počam od Hermana Dalmatina, preko Marka Marulića, pa do Matije Vlačića Ilirika, Frane Petrića i Ruđera Boškovića, da spomenemo samo najznamenitija imena.

Treći sklop što ulazi u okvir teme simpozija odnosi se na filozofsko, ali i interdisciplinarno promišljanje specifičnosti mediteranskog multikulturalnog prostora koji je iznjedrio aktualne međucivilizacijske napetosti koje prijete globalnim sukobom civilizacija, ali otvaraju i mogućnosti dijaloga i pomirenja. S tim u svezi otvaraju se pitanja:

- Utječu li mediteranski korijeni filozofije na nastanak i razvoj suvremene filozofije Mediterana?;
- Filozofsko promišljanje mediteranskog multikulturalizma;
- Poticaji mediteranske filozofije za utemeljenje globalnog ethosa kao pretpostavke međucivilizacijskog dijaloga;
- Filozofija Mediterana kao globalizacijska paradigma.

U prijavljenim referatima analizirali su se i razglabali svi navedeni aspekti predstavljene teme simpozija, pa i više od toga. Problematizirani su odnosi filozofije i Mediterana, njegova multikulturalnog i multireligijskog karaktera, predstavljeni velikani filozofske misli mediteranskih korijena, poput Platona, Aristotela, Augustina, Bruna, Galilea i Vica. Mediteranski korijeni hrvatske filozofije tematizirani su u priopćenjima o Maruliću, Petriću, Dragišiću, De Dominisu, Boškoviću ... Poredbene raščlambe obuhvatile su raspon od promišljanja utjecaja grčke i arapske filozofije na hrvatsku i suvremenu svjetsku misao do suvremenih filozofskih, znanstvenih i kulturnih tema poput bioetike i lingvistike, sagledanih iz aspekta njihovih mediteranskih relacija, uzajamnih utjecaja i osebujnih interpretacija. Vjerujemo da će promišljanje mediteranskih korijena filozofije kroz predstavljena priopćenja, kao i kroz izbor radova koji nudimo na stranicama *Filozofskih istraživanja*, pobuditi zanimljivu i poticajnu raspravu koja će se i sljedećih godina nastaviti. Naime, naša je ideja i želja da *Mediteranski korijeni filozofije* prerastu u stalni godišnji filozofski simpozij, te da vremenom prerastu u međunarodni interdisciplinarni znanstveni skup koji će okupljati teoretike iz Hrvatske i ostalih mediteranskih zemalja, kojima je Mediteran u fokusu filozofskog i znanstvenog interesa.

U tom smislu, objavljujemo u ovom broju *Filozofskih istraživanja* izbor tekstova sa skupa, uz mogućnost objavljivanja svih izlaganja u zasebnom zborniku, čime bismo, u suradnji s HFD-om, inaugurirali i izdavačku djelatnost splitskog Odsjeka za filozofiju.

Mislav Kukoč